

tus) sibi, ut in suis ipse Carminibus refert, illuc properandi per fluentia menti, & Rounam, perque Osopum, & alpem Juliam..... iter fuisse describit. Vetustum, & optimæ notæ Codicem Historiæ Langobardorum adservant Fratres Prædicatores in Civitate Forijulii; ubi legimus *fluenta Tiliamenti, Reunam, & Osopum*. Verissimæ lectionis fidem confirmant Codices alii in Mediolanensi Pauli Diaconi editione citati.

Eadem, aliaque plura in allegata Langobardorum Historia passim occurrunt loca. Libro II. Capite IX. habetur *Forojuliana Civitas*, cui totique Regioni Ducem præfecit Gisulfum nepotem Alboinus Rex. Eadem Capite XIV. vocatur *Forum-julium*, Provinciæ caput post Aquilejam excisam, ita dictum, quod *Julius Cæsar negotiationis forum ibi statuerat*. Libro III. Capite XXVI. memorabile *Marianum* est ob Synodum, quam eo in loco Schismatici Aquilejensis Provinciæ Episcopi in causa trium Capitulorum celebraverunt. Libro IV. Capite XXXVIII. irruptio describitur Avarorum Cacan, seu Regis, (nam Reges Avarorum appellatos fuisse Cacos, passim habentur in Historicis testimonia:) atque loca numerantur, intra quæ se Romilda Gisulfi Ducis ab Avaris interfecti uxor, ac Langobardorum proceres receperunt; scilicet *Forojulianum Castrum, & Castra Cormones, Nomaso, Osopo, Artenia, Reunia, Glemona, & Ib-ligino*. Hunc postremum locum *Belinam* interpretatur Jo. Franciscus Palladius: notat vero Claverius in Italia antiqua, legi in nonnullis codicibus *Biliginem*, ac fortasse vicum esse secus Turrum amnem, qui vulgo nunc vocatur *Biliris*. Libro V. Capite XIX. pugna refertur Cacan Avarorum cum Lupo Duce Forojulienfi, in loco commissa, qui *Fluvius dicitur*: ipsiusque Lupi filius nomine Warnefridus extinctus perhibetur Capite XXII. *apud Nemas castrum, quod non longe a Forojulii distat*. Idem est *Nemas*, ac *Nomaso, & Nemaso*, ut plerique Codices habent: de loco vero ea voce significato non una est Geographorum, ac popularium opinio. Capite sequente XXIII. legimus, *irruentes Sclavos adversus Væstarum Ducem Forojulii castra posuisse in loco, qui Broxas dicitur non longe a Forojulii*: eisque Væstarum venisse obviam ad pontem Natisonis, qui ibidem est, ubi Sclavi residebant. Alachis Tridentini Ducis defectio contra Cunibertum Regem Capite XXXIX. refertur; diciturque Forojulianorum exercitum ille collegisse ad pontem *Liquentis fluminis, quod a Forojulii quadraginta octo millibus distat..... in silva, quæ Capulanus appellatur*. Libro VI. Capite III. iterum *Reunia* occurrit, natale solum *Ansfriti*, qui Ducatum invasit Rodoaldi. Capite XLV. ætate Pemmonis Ducis, *immensa Sclavorum multitudo in locum, qui Lauriana dicitur, adventavit, quam ipse Pemmo fudit*. Capite demum LI. distinguitur *Castrum Julienne* in Carnis, ubi sedem tenebat Fidentius Episcopus, a *Forojuliano Castro*: memoraturque *Castellum Pontium supra mare situm*. Codex citatus habet *Castellum Putium*. An idem cum *Puciolis* apud Anonymum Ravennatem? Ait enim Libro IV. num. 31. *Tergeston, Forojulium, Puciolis, Aquileja, Concordia, Altinum*. Hæc sunt loca, quæ in Forojulienfi Provincia vetusti notarunt scriptores. Alia plura, quorum aliqua æque fortasse vetusta sunt, alia recentioris originis, numerat Catalogus; eademque occurrunt in Diplomatis, aliisque monumentis, in Commentario nostro vulgatis.

Num. VIII. & IX. duo proferuntur Chronica, quorum alterum prioris est epitome. Fusiore calamo primum conscriptum est, resque completi-

tur, quæ in tota Forijulii Provincia, ac etiam foris contigerunt: narrare videtur alterum, quæ ad Civitatem Forijulii proximius attinent; unde & *Chronicon Civitatense* inscriptum legimus. Illud exscripsimus ex Codice propria Antonii Belloni Notarii Utinenfis manu exarato: istud ex Autographo, quod in calce vetusti Necrologii in Archivio Canonicorum Civitatenfium habetur. Plura differimus de Chronici Auctore Capite LXXIV. num. 2. Petrum Passerinum rejecimus, quem obtrusit Bellonus. Ad annum M. CC. XCIII. & insequentem Julianus Canonicus Civitatenfis, & Joannes frater ejus disertissime se produnt Opusculi Auctores. Loco priore hæc habentur: *Eodem anno (1293.) in die S. Thomæ Apostoli post Missam in Capitulo Civitatenfis Ecclesiæ data fuit mihi Juliano præbenda ipsius D. Jacobi (ad infulas Concor-dienfes evekti)... Et Mansionaria mea prædicto die data fuit Johanni fratri meo*. Loco altero hæc verba sequuntur: *Item ego Johannes celebravi primo Missam nono die Majo, currente Dominica per C. anno Domini M. CC. XCIV*. Hinc dubium nullum, Joannem in Chronico Juliani fratris plura adnotasse.

Annorum ordo præposterus aliquoties occurrit cum in fusiore Chronico, tum in ejus Epitome. Exempli causa, res Forojulienfes ordinata riteque digesta annorum serie describuntur usque ad annum 1288. Tum ad superiores annos fit regressus, iterumque annus 1277. notatur: pluraque narrantur, quæ prædicto, & sequentibus annis acciderunt, donec in seriem annorum interceptam redit scriptor: atque sic deinceps quater, vel quinques. Hujusmodi additamenta cum præpostero annorum ordine non raro occurrunt in Chronicis. Quod modo præsto est, profero Chronicon Leobienfe a Hieronymo Pezio in Rebus Austriacis vulgatum. An vero accessiones prædictæ parentem habeant Julianum præcipuum Chronici Auctorem, an Joannem fratrem, aliumque res adnotantem quæ fugerant illos, divinare non licet.

Chronicon utrumque vulgavit Muratorius anno 1738. Tomo XXIV. ac postremo scriptorum Italiæ. Primi exemplum, quod fufius est, Josephus Binius in Rerum Forojulienfium eruditione versatissimus communicavit: alterumque, quod prioris Epitomen dicimus, tradidit Laurentius a Turre Capituli Civitatenfis Decanus, ex Necrologio superius citato descriptum. Binianum exemplum multis in locis exesum, scribit Muratorius: monetque, ex utriusque collatione non sine multo labore Opusculum, quod in lucem edit, se consarcinasse. Hinc vero mirum non fuerit, Opusculum prodire mendis corruptum, quas eluere nostrum erit. Desiderantur quamplura, quæ in Apographis exes, corrossis, & lacunis fædatis legi nullo modo potuerunt. Anni vitati sunt, vitiatique dies mensium: adeoque sæpe nutat Chronographia. Locorum, Virorumque corrupta sunt pleraque nomina, & cognomina; unde ubi sequentia occurrunt, *Cenetensis Episcopus, Dyochalmus, de Azone, Zuculata, Padreni, de Rubiseo, True, Dimino, Teuzone, Bajani, Strumberch, Tolinum*, reponi debent *Petenensis, Dyetalmus, de Orzono, Zucula, Pader-ni, de Rubignaco, Trus, Duyno, Johanne, Boyani, Stumberch, Tojanum*. Alia id genus menda prætereo: liceatque demum adnotare, passim, sed perperam scribi *Cividatum, Cividatenfe Capitulum, Cividatenfes homines*; cum *Civitas* ævo illo constantissime diceretur, ac inde appellatio fluere *Civitatenfis Capituli, Civitatenfium hominum &c.* Exempli emendatiora nobis præsto fuerunt, quæ diligentissime descripsimus: erroresque nonnullos in